

BELEIDSNOTA DEPARTEMENT ZAASTAD DER MAATSCHAPPIJ TOT NUT VAN 't ALGEMEEN

2023 - 2028

1. *Ontstaan en doel van de vereniging Departement Zaanstad der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen (hierna 'Departement Zaanstad' of 'het Departement')*

Departement Zaanstad is lid van de landelijke vereniging Maatschappij tot Nut van 't Algemeen ('de Maatschappij') en maakt deel uit van de organisatiestructuur van de Maatschappij. Departement Zaanstad is de voortzetting (1979) van de oude Nuts-departementen Zaandam (1789-1979) en Koog-Zaandijk (1788-1979). Het is het enige overgebleven Nuts-departement in de Zaanstreek. Van de honderden Nuts-departementen die in Nederland ooit actief zijn geweest zijn er nu nog ongeveer 70 over.

De Maatschappij en de Nuts-departementen hebben allemaal een soortgelijke doelstelling. De Maatschappij stelt zich ten doel een actieve bijdrage te leveren aan het welzijn van mens en samenleving. Zij is onafhankelijk van enige groepering van levensbeschouwelijke, politieke of economische aard. Zij streeft naar de grootst mogelijke toegankelijkheid ten aanzien van de deelneming aan de door haar en haar departementen georganiseerde activiteiten. (Alles volgens de in 2019 herziene statuten). Departement Zaanstad stelt zich ten doel om in overeenstemming met de doelstelling van de Maatschappij, het welzijn, in de ruimste zin, van individu en samenleving te bevorderen. Zij gaat daarbij uit van een gezindheid tot dienstverlening aan de medemens en van de onafhankelijkheid van enige groepering van levensbeschouwelijke, politieke of economische aard. (Alles volgens de in 2021 herziene statuten).

De Nutsdepartementen zijn actief als cultureel departement, onderwijsdepartement of fondsdepartement.

Departement Zaanstad is in het verleden op vele gebieden actief geweest. Denk daarbij aan de Nutsspaarbank, de fröbelschool (kleuterschool) en de leesbibliotheek. Door de jaren heen heeft het Departement lezingen georganiseerd. Zij heeft in 1841 de vereniging „Tot Plaatselijk Nut” opgericht, die nog altijd actief is op maatschappelijk vlak in de Zaanstreek. Zij heeft het Nutsgebouw aan de Czaar Peterstraat in Zaandam opgericht. In de bovenzalen konden toneel- en muziekkuitvoeringen, voordrachten en lezingen worden gegeven. Het Nutsgebouw is nog steeds eigendom van het Departement en wordt verhuurd.

2. *Huidige situatie bij Departement Zaanstad*

Vrijwel alle Nuts-departementen hebben te kampen met vergrijzing en een afnemend aantal leden. Dat heeft gezorgd voor een geleidelijke afname van het aantal Nuts-departementen. Die afname gaat hand-in-hand met het steeds moeilijker kunnen vinden van bestuursleden

die bereid zijn de nodige tijd en aandacht aan een Nuts-departement te schenken. Deze ontwikkelingen gaan helaas niet aan ons Departement voorbij. De Maatschappij verwachtte eerder dat er in 2020 nog slechts 40 Nutsdepartementen over zouden zijn. Die verwachting is echter bij lange na niet bewaarheid. Tijdens de jaarlijkse ledenvergadering van de Maatschappij in 2022 werd voorts geconstateerd dat er gedurende de corona-periode geen departementen zijn opgehouden te bestaan. Dat zijn op zichzelf positieve signalen. Echter, ook bij ons is sprake van vergrijzing van het ledenbestand en afname van het ledental. Het aantal leden van ons Departement is in de periode 2010 – 2021 namelijk gedaald van 208 tot 128. In 2022 lijkt er sprake te zijn van een kentering; het aantal leden is in dat jaar aanzienlijk toegenomen (tot 184). Of dit een trend is, moet afgewacht worden. Het bestuur is van mening dat opheffing van het Departement thans niet aan de orde is maar zij ziet wel in dat bij verdere vergrijzing en een afnemend ledental ook Departement Zaanstad eindig is.

Ons Departement is een zogenoemd „cultureel departement”. Dat wil zeggen dat zij ieder jaar aan haar leden een cultureel programma aanbiedt, bij ons bestaande uit een aantal lezingen. De lezingen zijn tegen betaling ook toegankelijk voor niet-leden. In samenwerking met de Wormerveerse Vermaning worden vanaf 2022 „literaire zondagmiddagen” georganiseerd onder de noemer: „’t Nut en de Vermaning Literair”. Bezoekersaantallen wisselen, mogelijk mede afhankelijk van onderwerp en kwaliteit van het gebodene. Maar: over het algemeen hebben wij over belangstelling niet te klagen. Inmiddels worden alweer enkele jaren van tijd tot tijd op zaterdagochtenden cursussen georganiseerd, tot op heden over filosofie en “taal” in al zijn vormen.

Het Departement is eigenaresse van het Nutsgebouw. Dit pand vervult inmiddels al jaren niet meer de culturele functie die het vroeger vervulde (zie ook hierboven onder 1) en wordt tegenwoordig verhuurd. Een aantal jaren geleden is het pand aan de buitenzijde volledig gerenoveerd. Dat heeft een bres geslagen in onze financiële positie. Die bres is groter geworden doordat het pand gedurende enkele jaren slechts gedeeltelijk kon worden verhuurd terwijl de lasten doorliepen. Sinds einde 2015 is het Nutsgebouw echter weer volledig verhuurd. Door de huurinkomsten die dit genereert kon de financiële positie van het Departement zich de laatste jaren weer enigszins herstellen en konden middelen mede aangewend worden om een onderhouds-reserve voor het Nutsgebouw te vormen. Dat biedt ons hopelijk de gelegenheid om het pand in goede staat voor de toekomst te behouden.

Het Departement heeft zich tevens ontwikkeld tot zogenoemd „fondsdepartement”, dat wil zeggen dat zij haar vermogen mede aanwendt voor de financiële ondersteuning van goede doelen in de Zaanstreek die in lijn zijn met de Nuts-doelstelling. Door de jaren heen heeft het Departement vele goede doelen gesteund. Haar naam heeft bij vele fondswervers een bekende klank en de ondersteuning bezorgt ons „free publicity”. In het verlengde hiervan heeft het Departement in 1989 de Nutsprijs ingesteld die jaarlijks wordt uitgereikt in de vorm van een geldprijs aan een instelling die zich in de Zaanstreek binnen onze doelstelling uitzonderlijk verdienstelijk heeft gemaakt.

3. *Visie op de toekomst van Departement Zaanstad*

De activiteiten van het Departement worden primair ontplooid voor haar leden maar zijn mede gericht op het genereren van naamsbekendheid om „’t Nut van ‘t Algemeen” als merk en traditie levend te houden. Met een aantrekkelijk programma en andere activiteiten hoopt het bestuur ook niet-leden over de streep te trekken om lid te worden. Het bestuur ziet in dit opzicht de volgende mogelijkheden.

- Ieder jaar meerdere „toppers” tussen de aangeboden lezingen. Dit kan het lidmaatschap van het Departement aantrekkelijker maken en mensen over de streep trekken om lid te worden. „Toppers” blijken veel betalende niet-leden te trekken.
- Voortgaan met de financiële ondersteuning van goede doelen. Dit kan tevens “free publicity” opleveren.
- De jaarlijkse uitreiking van de Nutsprijs kan eveneens „free publicity” opleveren. De betrokkenheid van de leden bij de Nutsprijs wordt met ingang van 2023 vergroot door hen te laten kiezen aan welke instelling de prijs zal worden uitgereikt.
- Voortgaan met het aanbieden aan leden en belangstellenden van cursussen die een toegevoegde waarde hebben ten opzichte van het reeds bestaande aanbod. Daarmee verbreden wij de basis van ons aanbod wat mogelijk ook nieuwe leden kan aantrekken.
- Om de betrokkenheid van de leden bij de activiteiten het Departement te vergroten en om zich aan een breder publiek te kunnen presenteren, heeft het bestuur enkele jaren geleden een website voor het Departement laten bouwen. Op de website zijn te vinden het jaarprogramma; informatie over en mogelijkheid van online reserveren voor lezingen; informatie over en mogelijkheid van online aanmelding voor cursussen; informatie over het lidmaatschap en online lid worden van het Departement; online indienen van subsidieaanvragen; informatie over het „NUT-fonds” enzovoort.
- Naast het online “aan de weg timmeren” ook het jaarlijks verzorgen van een aantrekkelijk ‘fysiek’ programmaboekje. Voorts is in 2022 voor het eerst een ‘flyer’ gemaakt die op diverse plekken waar veel mensen bij elkaar komen is neergelegd.
- De Maatschappij heeft in 2012 onder de naam „NUT-fonds” een eigen steunfonds opgericht. Dit fonds stelt zich ten doel om projecten mogelijk maken op het gebied van „mens en maatschappij”. Bij voorkeur moeten burgers in de werkgebieden van de departementen profijt van dergelijke projecten hebben. Aanvragers dienen ondersteuning te hebben van een departement. Hierin en in de stimulering van het gebruik maken van de mogelijkheden die het NUT-fonds te bieden heeft kan het Departement een rol spelen. Zo kan het Departement helpen „’t Nut” naar de bevolking toe te brengen.

Deze beleidsnota zal na vijf jaar, en voor zover noodzakelijk: tussentijds, worden geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd. Wijzigingen in de beleidsnota zullen ter goedkeuring aan de algemene ledenvergadering worden voorgelegd.

Deze beleidsnota is vastgesteld door de algemene ledenvergadering op 20 maart 2023

Maart 2023, Bestuur Departement Zaanstad der Maatschappij tot Nut van ‘t Algemeen